

PLAATS IN DE HERBERG

Kerst 2020

Lieve mensen, meer of minder regelmatige Dominicusbezoekers of, nu zoveel andere mogelijkheden uitvallen, deze kerstavond misschien zelfs voor het eerst: wat hebben we ons verheugd op deze viering! Zou het ons ook zo lukken er iets feestelijks van te maken? Installeer u en verheug u, allemaal verbonden in liefde en licht.

Ik herinner me van ver voor coronatijd, dat een theaterstuk opgevoerd werd, voor 1 toeschouwer alleen. Je kon daar een kaartje kopen voor niet meer dan 1 stoel. Op een foto in de krant was te zien hoe in een zaal vol lege plaatsen 1 persoon zat te wachten tot het doek zou opgaan en het spel zou beginnen. Ik zag mezelf daar al zitten en bedacht hoe dat zou zijn. Zeker bijzonder, maar ook ongemakkelijk: ieder woord, iedere klank of stilte voor jou, maar je kunt elkaar niet even aanstoten, een hand vastpakken of, al is het maar onderweg naar huis, nog even napraten. Ik overwoog te gaan, maar eerlijk gezegd: ik zag er vanaf.

En nu is het kerstavond. Kunt u het bij alle stilte rondom, ook in uw verbeelding oproepen dat deze avond speciaal voor u is bedoeld? Het hoort stil te zijn in de kerstnacht, kun je zeggen. Zoals in de kinderboeken waarmee ik opgroeide, die stilte ook vaak doorklonk. Het ene kind dat niet meekon, omdat het ziek was, of er was geen geld. De ene man die op straat leeft en door het nachtelijk donker zwerft, het meisje met de zwavelstokjes, met de kapotte jurk. Misschien wonen we nu wél in een verwarmd huis, maar ook nu met het gemis van het elkaar nabij zijn. De levende klanken te horen. "Ze kunnen de winkels sluiten, de theaters, musea", vertelde iemand, maar tussen alles wat wegvalt, mis ik dit vieren, dit samenzijn het meest". We denken als het over kerstmis gaat behalve aan stilte dus vooral aan gezamenlijkheid. Vorig jaar vierden we hier voor de 50ste keer ons Open Huis, waar we langzamerhand beroemd om zijn geworden tot onze trots. En mensen aantrokken uit heel Amsterdam en daarbuiten en zelfs de krant mee haalden. Maar morgen is dat niet. Wat een teleurstelling voor al die mensen die er naar uit hebben gezien, voor wie er weinig is deze dagen maar evengoed voor zovelen van ons, voor wie ook dit feest pas echt kerstmis is, wat we thuis verder ook doen: deze gezamenlijkheid van mensen.

Ik was juist met het schrijven voor kerstavond begonnen toen ik een droom had. Het was in het huis waarin ik 40 jaar geleden woonde, het eerste dat iets groter was dan zomaar een studentenkamer. Alles was als toen en stond op zijn plaats en ik sliep. Tot ik midden in de nacht gewekt werd door stappen op de gang en tot mijn schrik door de kier onder de deur het licht aan zag gaan en even later weer uit. Was er een indringer, een inbreker, vroeg ik me met schrik af? Ik knipte het licht aan boven mijn hoofd en sloop met kloppend hart naar de deur, die ik zachtjes opende. En in de oude, open kastruimte daarachter, waar alles gek genoeg ook nog altijd precies hetzelfde was als toen, lag een vrouw te slapen en naast haar een kind van een jaar of 4. Ik verstijfde, mijn hart stakte. 'Wat met hen te doen?' Tot het kind mijn nabijheid opmerkte, zijn hoofd optilde en me aankeek, knipperend tegen het licht. Toen werd ik wakker. Bevangen door de droom en de aanblik van vooral dit kind dat me nog dagen bijbleef, alsof mij een vraag was gesteld, maar welke?

In de afgelopen weken vierden we de advent als een onderweg zijn naar een nieuwe toekomst waar de hele bijbel wel van vol lijkt te staan. We lazen eruit. Zoals het hele leven zo'n onderweg zijn is. De geschiedenis van de mensheid. Uit het paradijs, uit het land van de dictatuur, uit ballingschap, honger en dorst naar waar het beter is, een land van melk en honing, van gerechtigheid en vrede, een land waar geen verschillen tellen, waar een blinde zien kan en een dove horen. Waar plaats is voor iedereen, of je gelovig bent of op welke manier ook betekenis zoekt in je leven. Wijzelf in alle varianten, goed en kwaad, vallen en opstaan.

Het zijn deze grote verhalen van onderweg zijn en verlangen, waar velen in onze wereld tot op de dag van vandaag troost en hoop uit putten. Waar dan ook: allemaal onderweg. Als migranten, verlangend naar betere omstandigheden of als wijzelf op onze eigen levensreizen, waar je je woonplaats niet eens hoeft te verlaten om onderweg te zijn.

Interessant is het dat in de Bijbel het zo is, dat het land dat eens de vijand was ook weer het land van toevlucht worden kan. Ik moest er laatst aan denken. We hebben het met alle onderlinge verschillen redelijk goed maar stel je voor dat we zelf op drift zouden raken en elders zouden moeten aankloppen? Zoals in bijbelverhalen het eigen volk ook honger lijden kan en dikwijls aankloppen zou in een land dat voorheen vijand was. In hongersnood vluchtte men naar Moab, voorheen vijandelijk gebied. En het Egypte dat ten tijde van Mozes voor uitbuiting en onderdrukking stond, stond voor Jacob en zijn zonen vol graanschuren. De verhoudingen omgekeerd - stel je voor! En nog weer later zouden Maria en Jozef met het kind wiens geboorte wij vannacht vieren naar datzelfde Egypte vluchtten toen thuis de kindermoord van Bethlehem plaatsvond omdat Herodes t het gerucht vreesde dat rond ging, dat hij door een pasgeborene van de troon zou worden gestoten. De verhalen van rijk en arm, veilig en onveilig, macht en uitbuiting, ze zijn van alle tijden.

Het maakt je bescheiden en ook stil. Te beseffen ook zelf op anderen aangewezen te zijn. In dit jaar waarin we zo geconfronteerd zijn met onze eigen kwetsbaarheid waarin je van geluk mag spreken als al die narigheid jezelf nog niet zo trof. Al die mensen die zich zullen moeten omscholen. Nieuwe wegen gaan! Terwijl we niet in Ethiopië wonen of in Venezuela, niet in Nagorno Karabach, of in een door Brexit en corona geïsoleerd rakend Groot Brittannië, maar hier.

Wellicht zijn we verdrietig vannacht niet bijeen te zijn of niet in dezelfde familiekring te kunnen verkeren als andere jaren, maar we voelen misschien ook meer solidariteit met wie elders ontberingen lijden. En leren we na decennia waarin het "ik" de norm werd, misschien verantwoordelijkheid te nemen voor wat groter is dan wijzelf. Zo lezen en zingen we van de hoop van mensen van eeuwen. Van het volk dat een groot licht zal zien. Van een stem die opklinkt in de woestijn. Van het lied over de vernederde die zal worden verhoogd, en de Levende zelf die als een vreugdebode voor ons uitgaat. Woorden die zo oud als ze zijn blijven raken, als waren ze voor ons geschreven.

Er waren mensen onderweg. Een man en een vrouw. Gewone mensen. Het was bezettingstijd. Keizer Augustus aan de macht en meer op locatie: Herodes. En iedereen moest zich laten registreren. Alles gecontroleerd. En zij was zwanger en er was geen plaats in de herberg. Geen maaltijd, geen gezamenlijkheid, maar ieder voor zich. En dan wordt uit juist deze mensen een kind geboren, vertelt het verhaal. Een nieuw begin knippert tegen het licht. En het was dat kind dat - zelf - het licht werd onder de mensen. In het meest onverwachte begon iets nieuws. Stel je voor: in je eigen huis, in onze eigen wereld, tussen alle besmettingshaarden, klimaatproblemen, huiselijke conflicten, wereldlijke dictaturen en tegenstellingen, verlies, tegenslag, verdriet, knippert 1 kind tegen het licht en kijkt je aan. En er begint niets anders dan een nieuwe geboorte.

Ik moest denken aan dat bijbelse kind van toen. Dat groot geworden zeggen zou dat niet alleen de narigheid midden onder je kan zijn, maar evengoed het nieuwe begin. Alsof maar 1 ster in een nieuwe baan terecht hoeft te komen, een mens maar zich hoeft om te draaien, een kind met nieuwe ogen de wereld inkijken, of er begint iets ongedacht.

Midden in een wereld vol droogte, honger, vernedering en geweld, opende hij mensen de ogen. Door herbergen te openen die geen herbergen meer leken te zijn. Plaats te maken aan tafels, waar geen plaats leek te zijn. En om ons dat te blijven herinneren werd juist dit samen maaltijd houden eeuwenlang gevierd. In kerken, wekelijks. Bij de voedselbanken waar steeds meer mensen aankloppen in deze tijd. Op kerstavond in menige familie- en vriendenkring, en in landen ver van ons vandaan op allerlei manieren, ook in deze dagen, wereldwijd. Omdat kerstmis niet alleen toen en daar was, maar altijd weer gebeurt, elke dag en overal, midden in onze wereld. Overal waar samenzijn voor even belangrijker is dan al het andere. Conflict en geweld voor even pas op de plaats maken. De winkels voor even sluiten, dat ook. En we voor even allemaal weer weten dat we ondanks alle verschil en wat ons verder maar op afstand houdt, bij elkaar te horen.

Ik stel me zo voor dat dat kind ook ons aankijkt deze nacht en hopelijk nog heel veel nachten hierna. In onze dromen, in ons verlangen. Als een wake-up call. Als troost voor wat nu niet mogelijk is, maar ook als stille uitnodiging. Om niet te vergeten plaats te maken in onze huizen, aan onze tafels, in onze wereld, onze portemonnee en in ons hart. Moge deze coronatijd dat verlangen doen groeien. En doen beseffen wat een waarde dat is: elkaar te omhelzen, elkaars licht te zijn. Moge dat licht van kerstmis, ook in deze wonderlijke kersttijd, ons geschonken zijn.

Juut Meijer